

Fijntjes werd de huwelijkspretendent, die men toch ook niet voor het hoofd wilde stoten, geattendeerd op de vorst van Waldeck-Pyrmont met zijn minstens twee huwbare dochters⁴). De jeugdige Emma bleek bereid met de koning-weduwnaar in het huwelijk te treden. Een stap die zij als een goddelijke roeping zag, een opvatting die waarschijnlijk heeft bijgedragen tot het succes van de echtverbintenis. Inderdaad is de ongebruikelijke stap van Willem III, die zowel in staats- als in familieaangelegenheden een ongelukkige greep had, een goede geweest. Koningin Emma betekende niet minder dan het geluk van zijn oude dag en het voortbestaan van de dynastie, al ging de opvolging dan ook - en overigens zonder veel problemen - over op de vrouwelijke tak. Nog tijdens het leven van de koning stierven zijn twee zonen, respectievelijk op 38- en 32-jarige leeftijd; ook een oom⁵) en de genoemde broeder, prins Hendrik, stierven kinderloos.

Had men, zo kan men zich afvragen, in Nederland niet zo ongeveer genoeg van het koningschap? Dat viel mee, want hoewel de autocratische vorst, die zich maar moeilijk neerlegde bij de beperkingen van de constitutionele monarchie, in regeringskringen populair was, was het volk zeker niet overwegend republikeins. De Oranjeliefde was bij een deel van de bevolking waarschijnlijk verminderd, maar veel minder dramatisch dan men op grond van morele bezwaren tegen de leefwijze van de koning heeft aangenomen. In behoudende kringen was de Oranje-appreciatie veel meer gebonden aan het geïdealiseerde dan aan het echte beeld van de koning. De zeer conservatieve Rotterdamsche Courant getuigde daarvan in een hooggestemd artikel bij 's konings zeventigste verjaardag: 'De historie van Zijn bijna veertigjarig Koningschap wordt door den glans der innigste liefde en der meest onverdeelde toewijding aan Zijn volk bestraald.'... 'Buigen wij ons alzoo in gedachten, door dankbaarheid gedreven, ten teeken van eerbied, diep voor den Koning, wij hebben den Mensch in den Koning hartelijk lief. De Engel der liefdadigheid is zijn levensengel gebleken, en daardoor kon hij zijn, en nog steeds meer worden, een Redder en Helper in nood voor duizenden Zijner onderdanen'⁶).

Hier valt op dat de liefdadigheid als een bij uitstek koninklijke deugd wordt geroemd. Daar staan wij tegenwoordig niet zo bij stil, maar ook uit Emma's leven blijkt dat 'weldadigheid' toen nog onverbrekkelijk met echt vorstelijk optreden in verband werd gebracht. Willem III, die jaarlijks vaste bedragen voor goede doelen beschikbaar stelde, was liefdadigheid toch veel minder een tweede